

Disseny

Futura, un caràcter cèlebre

ROSSEND CASANOVA

Us heu assegut mai en una cadira de Vitra? O heu pujat en un Volkswagen? O, si sou més afortunats, porteu un Omega al canell? Si heu viscut algun d'aquests tres possibles, coneixeu Futura, una de les tipografies més cèlebres del segle XX.

L'Institut Francès de Barcelona hi dedica ara una exposició, recurrent la seva història a través de plafons i uns pocs objectes que articulen el discurs sobre aquesta tipografia de vèrteix punxeguts.

Creada per l'alemany Pol Renner el 1927 i editada per la foneria Bauer de Frankfurt, va tenir un èxit immediat pel seu temperament constructivista. Fins i tot en un espècimen es podia llegir "Futura, la lletra del nostre temps", amb una clara intenció de vincular-la amb la modernitat.

Bauer la va difondre amb fullets (en Futura, esclar!), que mostraven com estava pensada per a funcionar amb la fotografia i el fotomuntatge. Era l'aliada perfecta per a les composicions modernes. Un valor que serà amplificat gràcies a les exposicions itinerants *Fotografie der Gegenwart* (1929) i *Fotomontage* (1931).

Com passa amb les tipografies, la Futura tindrà posteriorment les seves versions. Així, la Futura Black apareix el 1929 en la versió cursiva, la Stencil arriba el 1930 i la Buch Schrift per a llibres sortirà al mercat el 1938.

Pel caràcter modern, la República Espanyola utilitzà una Futura Black a la coberta de la *Constitució* (1931). Els tipus van ser fesos a Barcelona, atès que a la capital catalana hi havia la sucursal de Bauer a Espanya.

Igualment el Gatepac, el grup racionalista introductor del Moviment Modern, l'utilitzà per a la seva revista *A.C.*, des d'on promovia l'arquitectura i el disseny d'avantguarda a partir de textos, imatges i fotomuntatges.

La Futura s'estenia ràpidament. A Itàlia amb les revistes *Casabella* (1935) i *Campo Grafico* (1937), mentre que l'Alemanya nazi l'adoptà després de compartir-la amb la gòtica modernitzada. És en aquell moment, durant la guerra, que els exiliats als EUA s'enduen la tipografia i la desenvolupen, com László Moholy-Nagy. I els americans s'hi abonen, com pot veure's a *Modern art* (1944), la publicació del MoMA, o en infinitat de productes comercials i publicitaris. La Futura assoleix una dimensió cultural com mai havia tingut cap altre caràcter.

Al continent europeu Bauer produeix noves tipografies, com Uniers (1953) o Helvetica (1956), però el boom de la comunicació i la publicitat faran que la Futura lideri múltiples suports, d'artistes com el grup Zero (anys seixanta) a les missions de la NASA, que gravarà en Futura la placa commemorativa de l'Apolo 11 instal·lada a la lluna (1969).

I encara més, serà utilitzada pel cineasta Stanley Kubrick al film *2001: una odissea de l'espai*, a la marca de l'aerolínia Swissair (a Suïssa, on tant és fa servir l'Helvetica) o a la primera cadena privada de televisió Canal +. Que hagi estat emprada per grans comunicadors i institucions culturals (el centre Barbican inclòs) certifica el valor comunicatiu, clar i entenedor d'aquesta excelsa tipografia. |

Futura
INSTITUT
FRANÇAIS
BARCELONA

Comissaris: Michel Wlassikoff, Alexandre Dumas de Rauly Moïa, 8
Tel. 93-567-77-77
www.institutfrancais.es/barcelona
Fins al 31 d'octubre.
Avui se celebra una taula rodona amb assistència d'Albert Corbeto, Vivian Hartmann i Andreu Balius, entre d'altres

Aleksei Brodovix, sota la direcció de Bradbury Thompson, 'Westvaco inspirations for orinters', n 117, 1939 © ARCHIVES ÉTIENNE ROBIAL, PARIS / EDITIONS NORMA

Firma convidada Va ser un artista del qual Catalunya no podia prescindir, però es va estar 26 anys sense exposar a la seva ciutat

Xavier Valls, un símptoma

JOAN-PERE VILADECANS

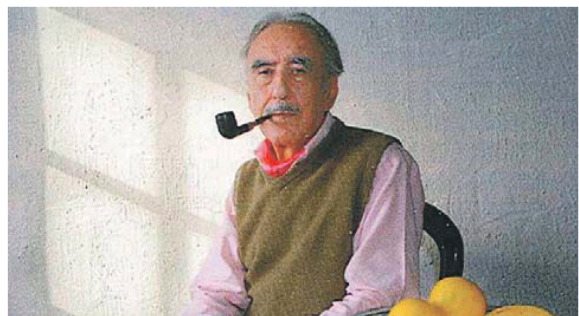
Amb els meus ulls de nen seguia una figura breu, pulcra, vestida d'una manera peculiar; diferent. Sempre al seu costat una dona, amb el mateix estil, en aparent sintonia, la seva esposa. "Es un pintor que viu a París", deien. Era un pintor. Era un artista i ho semblava. Era Xavier Valls. Passejaven Horta avall, avinguda de Gaudí, carrer Marina, en direcció a la Monumental... Per la mateixa zona jo resseguia amb la mirada un altre pintor: Miquel Villà, d'alguna manera un *fauve* precursor de l'art màteric. Villà exposava amb assiduitat a la Sala Parés. Venia de París de visitar la seva família veïna del barri. Villà era, a diferència de Valls, alt, amb una elegància britànica vestia a la moda. La meua àvia deia: "Es un pintor famós i jo conec la seva germana, els seus quadres són molt cars". Per la gent de la perifèria, però, atentes a l'art i la cultura, tots dos -Villà i Valls- representaven quelcom que s'extingia. Unes referències, unes intermitències, gairebé úniques del molt que s'havia perdut amb el franquisme. La civilitat, la lliure creativitat, l'exili forçós o voluntari; la singularitat. Més tard vaig sentir, parlant amb els Gaspar, Xavier Valls lamentar-se amargament de la situació artística a Barcelona. I de com ell es veia atrapat entre dues tendències imperants: el realisme i l'abstracció.

Em va semblar un home fràgil, amb una gran relació al món artístic de París, culte i ferm en les seves conviccions; coherent. I molt crític amb algunes figures contemporànies a ell. Tenia un repunt intel·lectual en el seu discurs i una cultura ben assimilada. No ho sé,

però crec que estava dolgut amb Catalunya. Si així era, tenia raó. Xavier Valls era un catalanista que exercia, i aquí ho sabíem, però... Del seu patriotisme dóna fe el seu fill Manuel, model únic, juntament amb la seva germana, del pintor. Encara que sigui de passada cal apuntar que Valls va ser un artista del silenci, un pintor sigil·lós que acariciava teles i papers. Un creador d'atmosferes poètiques. Un artista que reclama una gran sensibilitat en l'espectador. Algú de qui Catalunya no podia prescindir. Però ho va fer. La indiferència amb què el món artístic català va tractar Valls és tot un símptoma.

Valls es va estar 26 anys sense exposar a la seva ciutat. Tot un detall. L'avantguarda catalana era del tot excloent. Un comissariat en l'ombra d'amplis tentacles en la crítica, les galeries, els col·leccionistes i els historiadors, subministrava patents, d'una banda de modernitat i de l'altra de catalanitat artística (?). En el fons era la defensa d'un sentit i d'un tronc únic de la cultura del país. Cada època amb una sola figura i, al voltant: el no-res. I com que aquí sempre restem en lloc de sumar, els figuratius o neofiguratius, com Valls, van patir l'omissió i el menyspreu -com més tard ocorreria amb els conceptuals, o amb els desobedients-, per part dels que regien el microcosmos de l'art del país. Un dirigisme cultural en tota regla.

El cas de Xavier Valls no és únic, ni serà l'últim. Però, atesa la qualitat i la projecció de la seva obra, és un símptoma que ens serveix per saber on som i d'on venim. I ja se sap: els símptomes revelen malalties, unes de greus, altres de lleus. I algunes... cròniques. |

Xavier Valls el 2005

DANIEL MORDZINSKI

EXPOSAT

Dimecres, 30 octubre 2013

Cultura|s La Vanguardia

21